

# Spis treści

|                                            |   |
|--------------------------------------------|---|
| Wstęp (Piotr Koryś, Maciej Tymiński) ..... | 5 |
|--------------------------------------------|---|

## ZJAWISKO I JEGO POMIAR

|                                                                                       |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. Różne twarze korupcji (Maciej Tymiński) .....                                      | 13 |
| 1. Czym jest korupcja i gdzie występuje .....                                         | 13 |
| 2. Typologie korupcji .....                                                           | 15 |
| 3. Łapownictwo .....                                                                  | 18 |
| 4. Patroni i klienci — kumoterstwo — nepotyzm .....                                   | 21 |
| Aneks: Andrzej Michalski, Jacek Krzemiński, <i>Operacja prawie się udała</i> .....    | 27 |
| II. Czy rzeczywiście aż tak powszechna? Pomiar i badanie korupcji (Piotr Koryś) ..... | 31 |
| 1. Trudności pomiaru korupcji .....                                                   | 31 |
| 2. Dane urzędowe i inne wtórne źródła informacji .....                                | 32 |
| 3. Badanie korupcji .....                                                             | 36 |
| 4. Porównania międzynarodowe. Indeks Transparency International .....                 | 39 |
| 5. Jak korzystać z danych na temat korupcji .....                                     | 40 |
| Aneks 1: Wnioski z jednego z raportów CBOS .....                                      | 42 |
| Aneks 2: Indeks TI w krajach Europy Środkowej .....                                   | 42 |
| Aneks 3: Źródła danych do tworzenia indeksu TI w 2005 roku .....                      | 43 |

## Z CZTERECH PUNKTÓW WIDZENIA

|                                                                                                          |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| III. Normy etyczne — konflikt interesów — korupcja (Maciej Tymiński) .....                               | 47 |
| 1. Normy etyczne i ich znaczenie w życiu publicznym .....                                                | 47 |
| 2. Konflikty interesów i normy etyczne .....                                                             | 50 |
| 3. Korupcja jako przekroczenie norm etycznych .....                                                      | 54 |
| 4. Normy etyczne a przepisy prawa .....                                                                  | 56 |
| Aneks 1: Siedem zasad życia publicznego według raportu komisji Nolana ..                                 | 58 |
| Aneks 2: Zasady Etyki Poselskiej .....                                                                   | 59 |
| Aneks 3: Kodeks Etyki Służby Cywilnej .....                                                              | 60 |
| IV. Korupcja a zaufanie, czyli społeczne konsekwencje korupcji (Piotr Koryś) .                           | 63 |
| 1. Zaufanie i kapitał społeczny .....                                                                    | 63 |
| 2. Kapitał społeczny i zaufanie a instytucje publiczne .....                                             | 65 |
| 3. Korupcja a zaufanie .....                                                                             | 68 |
| 4. Skutki korupcji .....                                                                                 | 70 |
| Aneks 1: <i>Państwo grzesznych moralistów</i> . Wywiad z Aleksandrem Smolarem (fragmenty) .....          | 73 |
| Aneks 2: Paweł Smoleński, <i>Ustawa za łapówkę, czyli przychodzi Rywin do Michnika</i> (fragmenty) ..... | 76 |
| V. Korupcja w świecie polityki (Piotr Koryś) .....                                                       | 79 |
| 1. Polityczne źródła korupcji .....                                                                      | 79 |
| 2. Korupcja a modernizacja .....                                                                         | 81 |

|                                                                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 3. Korupcja w różnych systemach politycznych .....                                                                          | 86         |
| Aneks: Witold Gadomski, <i>Siódme mniej kradnij</i> (fragmenty) .....                                                       | 91         |
| <b>VI. Korupcja jako kontrakt (Maciej Tymiński) .....</b>                                                                   | <b>97</b>  |
| 1. Co to jest kontrakt? .....                                                                                               | 97         |
| 2. Kontrakt korupcyjny .....                                                                                                | 100        |
| 3. Konsekwencje wymiany korupcyjnej .....                                                                                   | 106        |
| Aneks: Anna Bikont, <i>Polska łapa, czyli raport o łapownictwie</i><br>(fragmenty) .....                                    | 111        |
| <b>PRZECIWDZIAŁANIE</b>                                                                                                     |            |
| <b>VII. Władza publiczna przeciw korupcji (Sylvia Żmijewska-Kwiręg,<br/>Maciej Tymiński) .....</b>                          | <b>117</b> |
| 1. Międzypaństwowe instytucje w walce z korupcją .....                                                                      | 117        |
| 2. Państwo w walce z korupcją .....                                                                                         | 121        |
| 3. Przejrzyta administracja .....                                                                                           | 124        |
| Aneks 1: Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciw korupcji .....                                                             | 128        |
| Aneks 2: Dwadzieścia zasad przewodnich walki z korupcją<br>— rezolucja Rady Europy .....                                    | 129        |
| <b>VIII. Państwo polskie wobec korupcji (Sylvia Żmijewska-Kwiręg) .....</b>                                                 | <b>131</b> |
| 1. Strategia Antykorupcyjna .....                                                                                           | 131        |
| 2. Centralne Biuro Antykorupcyjne .....                                                                                     | 134        |
| 3. Służba cywilna w Polsce .....                                                                                            | 136        |
| 4. Instytucje publiczne w walce z korupcją .....                                                                            | 140        |
| Aneks 1: Ocena realizacji strategii antykorupcyjnej<br>(fragmenty wypowiedzi Grażyny Kopińskiej) .....                      | 144        |
| Aneks 2: NIK: Informacja o wynikach kontroli organizacji i funkcjonowania<br>służby cywilnej .....                          | 149        |
| <b>IX. Przeciwdziałanie korupcji w polskim prawie (Olga Krajniak) .....</b>                                                 | <b>151</b> |
| 1. Funkcje korupcji i obszary jej występowania .....                                                                        | 151        |
| 2. Zapobieganie korupcji .....                                                                                              | 154        |
| 3. Ściganie korupcji .....                                                                                                  | 155        |
| 4. Korupcja jako przestępstwo .....                                                                                         | 157        |
| Aneks: Przestępstwa korupcyjne w Kodeksie Karnym z 1997 r. ....                                                             | 159        |
| <b>X. Czy tylko państwo? Społeczeństwo obywatelskie w walce z korupcją<br/>(Sylvia Żmijewska-Kwiręg, Piotr Koryś) .....</b> | <b>161</b> |
| 1. Społeczeństwo obywatelskie .....                                                                                         | 161        |
| 2. Organizacje pozarządowe .....                                                                                            | 165        |
| 3. Uwagi o roli mediów w przeciwdziałaniu korupcji .....                                                                    | 169        |
| Aneks 1: Jacek Kochanowicz, <i>Trzeci sektor</i> .....                                                                      | 171        |
| Aneks 2: Jacek Kochanowicz, <i>Kapitalizm i społeczeństwo obywatelskie</i><br>(fragmenty) .....                             | 175        |
| <b>Oblicza korupcji: próba syntezy (Maciej Tymiński, Piotr Koryś) .....</b>                                                 | <b>179</b> |
| Wskazówki do dalszej lektury .....                                                                                          | 183        |
| Bibliografia .....                                                                                                          | 187        |
| O Autorach .....                                                                                                            | 192        |